

ناصرالدین انصاری

آینه پژوهش ۱۸۶
سال سی و یکم، شماره ششم،
بهار و اسفند ۱۳۹۹

درگذشتگان

۳۹۵-۴۱۵

حجت الاسلام علی پور

مرحوم حجت الاسلام آقای دکتر ابراهیم علی پور، یکی از فضلاء حوزه علمیه قم بود.

وی در روز دوشنبه ۴ بهمن ۱۳۵۰ ش (۶ ذی الحجه ۱۳۹۱ ق)، در هشترود زاده شد و در سال ۱۳۶۶ ش به تحصیل علوم دینی روی آورد. او در قم، ادبیات را نزد آقایان: سیدعباس نبوی و سیدحمید جزایری و سطوح عالیه را نزد حضرات آیات: وجدانی فخر، پایانی و اعتمادی و خارج فقه و اصول را نزد آیات عظام: وحید خراسانی و مظاهری و دروس فلسفه را نزد حضرات آقایان: احمد عابدی، غلامرضا فیاضی و محمدحسین حشمت پور و کتب عرفانی را نزد استاد سیدیدالله یزدان پناه آموخت و به فلسفه دل بست و کتب فلسفی شهید مطهری را بارها مطالعه و تدریس نمود و خود را وامدار آن استاد شهید می دانست. او در کنار تحصیل خویش، مدرک کارشناسی و ارشد فلسفه را از دانشگاه مفید و دکترای فلسفه و کلام اسلامی را در سال ۱۳۹۵ از دانشگاه قم اخذ نمود و سالیان بسیار مسئولیت های: مدیر گروه فلسفه مرکز مدیریت حوزه های علمیه خواران، مدیر گروه فلسفه پژوهشگاه فرهنگ اسلامی، مدیر گروه فلسفه و کلام اسلامی جامعه الزهرا، عضو شورای پژوهشی پژوهشگاه فلسفه و کلام، عضو اتاق فکر مجمع عالی حکمت اسلامی، عضو شورای مدیران مرکز دائرة المعارف علوم عقلی اسلامی و چندین مسئولیت دبیری و مدیریتی و نظارتی و ارزیابی دیگر بود و در کنار این سمت ها به کار تألیف و تدریس (حکمت و عرفان، فلسفه و کلام، منطق، فلسفه دین، تاریخ فلسفه، علوم قرآنی، فلسفه غرب) و تحقیق و نظارت و راهنمایی و داوری رساله های علمی هم اشتغال داشت و کتاب ها و مقالات فراوان پدید آورد و کارگاه های مقاله نویسی تخصصی و شیوه پژوهش را برگزار و سفرهای علمی داخلی و خارجی را با محوریت فلسفه و کلام اجرا نمود و چندین بار به عنوان پژوهشگر برتر جامعه الزهرا و مؤسسه علمی امام خمینی معرفی شد.

آثارش عبارتند از:

- ۱- کتابشناسی منطق و تاریخ منطق (۳ ج)
- ۲- کتابشناسی فلسفه های مضاف (فلسفه اخلاق، فلسفه حقوق، فلسفه فقه، فلسفه تاریخ، فلسفه هنر و فلسفه تعلیم و تربیت)
- ۳- کتابشناسی فلسفه های مضاف (فلسفه علوم اجتماعی، فلسفه زبان، فلسفه ریاضی، فلسفه علم، معرفت شناسی، هرمنوتیک)
- ۴- کتابشناسی فلسفه دین
- ۵- کتابشناسی تاریخ فلسفه اسلامی (۵ ج)
- ۶- درآمدی بر چیستی فلسفه اسلامی
- ۷- هست ها و بایسته های فلسفه اسلامی

- ۸- نمی ازیمی: مجموعه مقالات معارف حکمی مهدویت
- ۹- چکیده مقالات همایش اندیشه‌های فلسفی استاد مطهری
- ۱۰- ترجمه و نقد بررسی نامه‌ای در باب اومانیسم مارتین هیدگر (در دست نشر)
- ۱۱- مجموعه مقالات

۱۲- آماده‌سازی و نظارت علمی بر: مأخذ شناسی علوم عقلی اسلامی، مأخذ شناسی علم النفس اسلامی، گنجینه معرفت (مجموعه مقالات فلسفی - منطقی)، برهان وجودی، نوآوری‌های فلسفه اسلامی به روایت ابن سینا، درآمدی بر فلسفه نفس، شکاکیت و تعریف شناخت، الحاد و از خود بیگانگی و مسأله اخلاق مسیحی.

آن مرحوم، در اثر بیماری کرونا، در ۴۹ سالگی، در روز پنجشنبه ۱۷ مهر ۱۳۹۹ (۲۰ صفر الخیر ۱۴۴۲ ق)، چشم از جهان فرو بست و پیکرش پس از نماز حجت الاسلام والمسلمین آقای جعفر یوسفی در قطعه علمای بهشت معصومه به خاک آرمید.

آیت‌الله فاضلیان

مرحوم آیت‌الله آقای حاج سیدرضا فاضلیان، یکی از علمای نامی همدان بود.

وی در سال ۱۳۴۷ ق (۱۳۰۷ ش)، در همدان، در بیت علم و فضیلت زاده شد. پدرش حجت الاسلام حاج سیدباقر فاضلیان از خطبای نامی همدان که در لباس روحانیت مجاز از آیات عظام: سیدابوالحسن اصفهانی و میرزای نائینی بود- و جد پدری اش آقا سید محمود فاضل و جد مادری اش آیت‌الله سیدعلی رضوی بود. آن فقید در اوان نوجوانی در مدرسه آخوند به تحصیل علوم دینی روی آورد و ادبیات و معالم را نزد آقا شیخ محمدتقی نجفی و شرح لمعه را نزد آیات: شیخ محمدحسین بهاری و شیخ محمدعلی دامغانی و سطوح عالیه را نزد آیت‌الله میرزا آقا دامغانی و کفایه را نزد آیت‌الله میرزا محمد ثابتی و تفسیر و دروس خارج را نزد آیت‌الله العظمی آخوند ملاعلی همدانی و شرح منظومه را هم نزد آیت‌الله شیخ ابوالقاسم شاهنجرینی آموخت و در سال ۱۳۳۵ به قم آمد و مدتی در درس آیت‌الله العظمی بروجردی شرکت جست و در سال ۱۳۳۷ ش به نجف اشرف مهاجرت کرد و در دروس آیات عظام: آقای حکیم و آقای خویی شرکت نمود و این دروس را با مرحوم آیت‌الله حاج سید مهدی عبادی مباحثه می‌کرد. سپس به قم آمد و چند سالی از دروس آیات عظام: آقای گلپایگانی و آقای مرعشی و علامه طباطبایی بهره برد. وی پیش از پیروزی انقلاب، دو بار بازداشت و پس از پیروزی انقلاب مدتی امام جمعه همدان و در سال ۱۳۶۱ ش از سوی امام خمینی به امامت جمعه ملایر برگزیده شد و به

خدمات علمی و دینی و اجتماعی در شهر ملایر، مانند تأسیس مدرسه علمیه امیرالمؤمنین (ویژه برادران) و مدرسه علمیه حضرت زینب (ویژه خواهران)، ساخت مساجد و مدارس، تأسیس هیأت مهدیه، بیان تفسیر قرآن و اقامه جمعه و جماعت توفیق یافت و این تا سال ۱۳۹۵ ش ادامه یافت. او یکی از شاگردان خاص آیت الله العظمی آخوند همدانی بود (و ایشان می فرمود: حاصل عمر من دو نفر هستند: آقای سیدمصطفی هاشمی و آقای فاضلیان) و نکته ها و مطالب فراوان از سیره و درس های او به یاد داشت، اهل ذکر و مراقبه و ادعیه و زهد و تقوا و صفای نفس بود.

از آثار اوست:

- ۱- گفتارهای مهدویت (چاپ شده)
- ۲- تقریری از دروس اخلاق (چاپ شده)
- ۳- رساله فی الحجاب
- ۴- رساله فی الربا
- ۵- رساله فی تداخل الاسباب و المسببات
- ۶- قاعده علیت
- ۷- رساله در ولایت تکوینی و تشریحی

آن مرحوم، در ۹۲ سالگی، در روز دوشنبه ۵ آبان ۱۳۹۹ (۹ ربیع الاول ۱۴۴۲ ق) بر اثر بیماری کرونا بدرود حیات گفت و پیکرش صبح روز چهارشنبه ۷ آبان، پس از تشییع در قم و نماز آیت الله العظمی نوری همدانی بر آن به مشهد مقدس انتقال یافت و پس از نماز آیت الله علم الهدی در زیرزمین رواق حضرت زهرا (س) به خاک سپرده شد.

در غم فقدان آیت الله العظمی صافی فرمودند:

بسمه تعالی

انا لله وانا الیه راجعون

رحلت عالم ربانی مرحوم آیت الله آقای حاج سیدرضا فاضلیان -رحمة الله علیه- موجب تأثر و تأسف گردید.

روحانی وارسته ای که سالیان طولانی در شهرستان ملایر به ترویج و نشر معارف نورانی اهل بیت: پرداخت و با خدمات صادقانه به مردم بخصوص محرومان، توشه بزرگی برای آخرت خود برداشت. آن عالم متقی و پارسا توانست با اخلاق خوب خود و با فضایل برجسته انسانی که داشت مردم را به مکتب نورانی اهل بیت: راهنمایی نماید.

فقدان این روحانی و الامقام را به مردم شریف ملایر و همدان و بازماندگان محترم به ویژه آقازاده عالم

و فاضل و داماد مکرم ایشان تسلیت گفته و از خداوند متعال مسألت دارم که آن مرحوم با اجداد طاهرینش: محشور گردد.

۹ ربیع الاول ۱۴۴۲
لطف الله صافی

و مقام معظم رهبری هم، چنین نگاشت:

بسم الله الرحمن الرحيم

درگذشت عالم بزرگوار جناب حجت الاسلام و المسلمین آقای حاج سیدرضا فاضلیان -رحمة الله علیه- را به خاندان مکرم و به همه ی ارادتمندان ایشان بخصوص مردم مؤمن و انقلابی استان همدان تسلیت عرض می کنم.

این روحانی انقلابی و مردمی در همه دوره های حساس انقلاب و دفاع مقدس، همچون پدری مهربان، جوان های مجاهد و فداکار را انگیزه و امید می بخشید و کانون های تحرک مردمی را گرم نگاه می داشت. در جایگاه امامت جمعه چه در همدان و چه در ملایر و نیز در جایگاه عالم دینی مقبول و محبوب مردم، همواره متصدی ارشاد و هدایت معنوی و سیاسی آنان بود. از خداوند برای آن مرحوم رحمت و رضوان و پاداش این زحمات را مسألت می نمایم.

سیدعلی خامنه ای

۶ آبان ۱۳۹۹

حجت الاسلام لطفی

حجت الاسلام و المسلمین آقای امیرعلی لطفی، یکی از فضلالی حوزه علمیه قم بود.

فقید سعید در آبان ۱۳۴۴ ش (رجب الخیر ۱۳۸۵ ق)، در روستای گورچین قلعه -از توابع شهرستان ارومیه- زاده شد و در ۱۵ سالگی به تحصیل علوم دینی روی آورد. نخست در تبریز ادبیات و منطق و شرح لمعه را فراگرفت و در ۱۳۶۱ ش به قم آمد و شرح لمعه را نزد آیات: وجدانی فخر و اشتیاردی به پایان رسانید و در ۱۳۶۲ ش به مشهد مقدس رفت و سطوح عالی به نزد حضرات آیات: میرزا جواد تهرانی، شیخ حسنعلی مروارید، سید محمود مجتهدی و سید محمدعلی مددی و فلسفه را نزد استاد سید جلال الدین آشتیانی به پایان رسانید و در شهریور ۱۳۶۵ به قم بازگشت و در درس خارج آیات عظام: وحید خراسانی و میرزا جواد تبریزی و درس فلسفه و تفسیر حضرات آیات: جوادی آملی، حسن زاده آملی و مصباح یزدی شرکت جست و مبانی علمی اش را استوار ساخت. وی همزمان در دوره

عمومی موسسه در راه حق و دوره عالی مکالمه زبان انگلیسی دفتر تبلیغات و دوره کارشناسی ارشد مدیریت دولتی در موسسه امام خمینی و گروه علوم عقلی مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی شرکت کرد و هم به تبلیغ در شهرها و روستاها و جبهه های نبرد و خوابگاه های دانشجویی پرداخت و از وقت خویش کمال استفاده را نمود. در شهریورماه ۱۳۸۶ در مقطع دکترای رشته قرآن و علوم حدیث با گرایش مدیریت در جامعة المصطفی پذیرفته شد و در ۱۳۹۲ رساله دکترای خود را با راهنمایی مرحوم آقای هاشمی رفسنجانی با موضوع «اعجاز مدیریتی قرآن» به پایان رسانید. وی سالیان فراوان به تألیف و تدریس (ادبیات و سطوح عالی و خارج فقه و تفسیر و مدیریت و فلسفه) و تبلیغ دین اشتغال داشت و در سمت های مختلف مانند مسئولیت دفتر نهاد رهبری در دانشگاه امام خمینی، مدیر گروه معارف اسلامی و مدیریت جامعه العلوم الاسلامیه، رئیس کمیسیون مطالعات اسلامی دبیرخانه مجمع تشخیص مصلحت نظام، مؤسس و رئیس انجمن مدیریت اسلامی حوزه علمیه قم، دبیر و عضو اندیشکده فقه و حقوق اسلامی، مدیر گروه فقه و سیاست پژوهی پژوهشگاه مطالعات راهبردی مجمع تشخیص مصلحت نظام ایفای وظیفه نمود. ده ها مقاله نگاشت و بر تدوین ده ها رساله کارشناسی ارشد و دکترا نظارت و راهنمایی و مشاوره داشت.

آثارش عبارتند از:

- ۱- بررسی تحلیلی وحدت و همبستگی ملی از دیدگاه قرآن و نهج البلاغه
- ۲- ماهیت و کارکرد زمان از منظر قرآن
- ۳- درآمدی بر ولایت و حکومت بر انسان از منظر قرآن
- ۴- ماهیت انسان از منظر قرآن
- ۵- درآمدی بر تفقه در دین
- ۶- نظام حقوق و دستمزد اسلامی
- ۷- مقدمه ای بر طرح ریزی و مهندسی جامعه مطلوب اسلامی
- ۸- ماهیت و جایگاه کار از نگاه آیات و روایات
- ۹- حکم شناسی فقهی تأسیس و مدیریت سازمان
- ۱۰- مجموعه مقالات (۲۳ مقاله)

آن مرحوم، در ۵۴ سالگی، به علت سکت مغزی، در روز سه شنبه ۱۶ مهرماه ۱۳۹۸ ش (۸ صفر ۱۴۴۱ ق) بدرود حیات گفت و پیکرش پس از تشییع شایسته و نماز آیت الله حاج شیخ حسن مجدارموی بر آن، در قبرستان علی بن جعفر (ع) به خاک خفت.

آیت الله شیخ موسی زین العابدین

فقید سعید در سال ۱۳۵۳ ق (۱۳۱۳ ش) در نجف اشرف، در بیت علم و فضیلت زاده شد. پدرش آیت الله شیخ هادی زین العابدین - از شاگردان آیات عظام: سید ابوالحسن اصفهانی و میرزای نائینی - و جدش آیت الله العظمی شیخ زین العابدین مرندی - از شاگردان آیات عظام: میرزای شیرازی، میرزا حبیب الله رشتی و سید حسین کوهکمری - بوده است. وی ادبیات را نزد پدر بزرگوارش و سطوح عالیّه را نزد حضرات آیات: پدرش، میرزا حسن یزدی و شیخ محمدفاضل قاینی آموخت و پس از آن به دروس آیات عظام: آقای خوبی، سید عبدالهادی شیرازی، امام خمینی، شیخ حسین حلی و پدرش و دروس هیأت و ریاضیات شیخ مرتضی گیلانی و دروس اخلاق و عرفان آیت الله شیخ عباس قوچانی حاضر شد و مبانی علمی اش را استوار ساخت.

وی پس از فراغت از تحصیل، سالیان فراوان از سوی آیت الله خوبی به شهرکوت رفت و به تبلیغ دین و خدمات علمی و دینی و اجتماعی توفیق یافت و پس از بازگشت به نجف، از سوی رژیم بعث دستگیر و ماه‌ها در زندان به سربرد و پس از آزادی، اموالش و کتابخانه و تألیفاتش مصادره و در سال ۱۳۵۹ از عراق اخراج شد و به تهران آمد و در محله دولت آباد ساکن شد و به تأسیس حسینیه امیرالمؤمنین (معیری) و اقامه جماعت در آن و منبر و تدریس (در مدرسه مروی و مدرسه علمیه القائم و دانشگاه امام صادق) و تألیف پرداخت. در سال ۱۳۷۷ ش به قم آمد و به همکاری علمی با مجمع جهانی اهل بیت و تبلیغ دین در کشورهای جهان و تدریس و تألیف کتب متعدد پرداخت.

آثارش عبارتند از:

الف- کتاب‌های چاپی

- ۱- جامعتنا - الجامعة الإسلامية المحمدية -
- ۲- احسن المقال فی حکم الصلاة علی النبی و الآل
- ۳- جزئیة الشهادة الثالثة فی الاذان و الاقامة

ب- کتاب‌های غیرچاپی

- ۱- منابع الاول فی ما غیر او حصل
- ۲- التنبيه علی جواز الصلاة فی اللباس المشکوک فيه
- ۳- قاعدة لا ضرر
- ۴- بغية السائلین فی احکام سید المرسلین (رساله عملیه)
- ۵- مناسک الحج
- ۶- تحفة الخواص فی تفسیر سورتی الحمد و الاخلاص

۷- القرآن منطلق الوعي الاسلامی

۸- الفات النظر فی ما اودع الله فی السمع والبصر

۹- المتقن فی دعاء الجوشن

۱۰- البلدیات فی الاسلام

۱۱- الکشکول

۱۲- نهاية المطاف (زندگی پدر و جدش)

آن مرحوم، در ۸۶ سالگی، در صبح جمعه ۷ شهریور ۱۳۹۹ ش (۹ محرم الحرام ۱۴۴۲ ق) بدرود حیات گفت و پیکرش به نجف اشرف انتقال یافت و پس از نماز آیت الله العظمی سید محمد سعید حکیم در قبرستان وادی السلام در مقبره جدش به خاک سپرده شد.

آیت الله شریفی اشکوری

مرحوم آیت الله آقای حاج شیخ یونس شریفی اشکوری، یکی از فضیلتی حوزه علمیه قم بود.

فقیه سعید در سال ۱۳۵۲ ق (۱۳۱۲ ش)، در اشکور گیلان، در بیت علم و فضیلت زاده شد. پدرش -حجت الاسلام والمسلمین حاج شیخ شکرالله شریفی- از روحانیون نامی منطقه بود. وی در نوجوانی به مدرسه علمیه رودسر آمد و ادبیات را نزد آیت الله سید محمد هادی روحانی رودسری آموخت و پس از آن به قزوین و تهران آمد و سطوح عالی را فرا گرفت. آنگاه به زادگاهش بازگشت و به تبلیغ دین و مبارزه با خوانین و دست نشانندگان رژیم شاه پرداخت و در این راه مورد هجوم قرار گرفت و اموالش به تاراج رفت و به دست یاغیان و طاغیان از دیار خود رانده شد و به تهران آمد و به توصیه آیت الله العظمی سید احمد خوانساری به مشهد مقدس رفت و مدت ۶ سال از دروس آیات عظام: میلانی و فقیه سبزواری و آیت الله سید محمد اشکوری بهره برد و علم حروف و اعداد و علوم غریبه را هم از مرحوم سید ابوالحسن حافظیان آموخت. سپس به زادگاهش بازگشت و به اقامه جماعت و وعظ و خطابه و عمران مساجد و مبارزه با رژیم طاغوت پرداخت و بارها دستگیر شد. پس از پیروزی انقلاب به قم آمد و سالیان فراوان در دروس آیات عظام: گلپایگانی، مرعشی نجفی، میرزاهاشم آملی، منتظری و سید محمد شیرازی شرکت جست و در زادگاهش مورد سوء قصد منافقین قرار گرفت و در سالیان جنگ تحمیلی بارها به جبهه های نبرد شتافت. وی عالمی زاهد و ساده زیست و منزوی و برکنار از خلق بود و سالیان پایانی عمرش را در کنج خلوت به عبادت پرداخت. از آثارش کتاب: دلائل الاحکام (شرح آیات الاحکام) به چاپ رسیده است.

وی در ۸۷ سالگی، در روز چهارشنبه ۲۹ مرداد ۱۳۹۹ (۲۹ ذی الحجة الحرام ۱۴۴۱ ق) درگذشت و پیکرش پس از تشییع در صبح پنجشنبه ۳۰ مرداد (آخر ذی الحجة) و نماز آیت الله حاج شیخ محمدجواد فاضل، در حجره ۱۶ صحن حضرت معصومه (س) به خاک سپرده شد.

حجت الاسلام نبیل علوان

مرحوم حجت الاسلام والمسلمین حاج شیخ نبیل علوان یکی از محققین آثار شیعه و مبلغین تشیع در اروپا بود که در سال ۱۳۶۰ ق (۱۳۲۰ ش) در بغداد زاده شد. پدرش حاج رضا علوان، یکی از رجال خوشنام و معروف بغداد بود. وی پس از دروس نخستین، در سال ۱۳۸۴ ق به نجف آمد و ادبیات و سطوح عالیہ را نزد حضرات آیات: سید محمد حسین حکیم، سید عبدالصاحب حکیم، سید علاء الدین حکیم، سید محمد علی حکیم، سید حسین بحر العلوم، سید عزالدین بحر العلوم، سید علاء الدین بحر العلوم، سید محمد رضا خراسان و سید محمد جواد فضل الله آموخت و پس از آن به دروس فقه و اصول آیت الله العظمی خویی حاضر شد و بهره های فراوان برد. سپس در اثر حوادث سیاسی عراق در ۱۴۰۱ ق به لبنان و در ۱۴۰۳ ق به قم آمد و پس از سالیانی تحصیل و تحقیق، به سوئد و سپس لندن رفت و به تبلیغ دین و تحقیق تراث شیعه پرداخت.

آثارش عبارتند از:

- ۱) تحقیق: الثاقب فی المناقب (ابن حمزه طوسی)
- ۲) تحقیق: الاربعون حدیثاً (محبی الدین ابن زهره)
- ۳) تحقیق: الشموس الطالعة فی شرح الزيارة الجامعة (سید حسین دَرُود آبادی همدانی)
- ۴) تحقیق: تاریخ النیاحة علی الامام الحسین (سید صالح شهرستانی)
- ۵) تحقیق: مائة منقبة (ابن شاذان قمی)
- ۶) تحقیق: قامعة اهل الباطل بدفع شبهات المجادل (شیخ علی ستیری بحرانی)
- ۷) تحقیق: الشهاب الثاقب فی مناقب الامام علی بن ابی طالب (شیخ محمد شریف شیروانی)
- ۸) تقریرات درس فقه و اصول اساتید

آن مرحوم، در ۷۹ سالگی، در روز جمعه ۲۴ جمادی الاولی ۱۴۴۲ (۱۹ دی ۱۳۹۹ ش) در شهر دوی بدرود حیات گفت و پیکرش به نجف اشرف منتقل شد و پس از نماز حجت الاسلام والمسلمین سید محمد تقی حکیم در قبرستان وادی السلام به خاک خفت.

آیت الله مصباح

مرحوم آیت الله آقای حاج شیخ محمد تقی مصباح یزدی، یکی از نظریه پردازان اندیشه سیاسی اسلام و از شارحان و مفسران مکتب فلسفی تشیع بود.

آن مرحوم در ۱۷ ربیع الاول ۱۳۵۳ ق (۱۱ بهمن ۱۳۱۳ ش) در یزد زاده شد و پس از دوره ابتدایی، در ۱۳۲۵ ش به تحصیل علوم دینی روی آورد و ادبیات را نزد آقای حاج شیخ محمد علی نحوی و قوانین را نزد آقای حاج میرزا محمد انواری و شرح لمعه و رسائل را نزد آیت الله حاج سیدعلیرضا مدرسی آموخت و در ۱۳۳۰ به قم آمد و سطوح عالیہ را نزد حضرات آیات: شیخ عبدالجواد جبل عاملی و حاج آقا مرتضی حائری و دروس فلسفه و تفسیر را نزد علامه طباطبایی و مباحث اخلاق و عرفان را نزد حاج شیخ محمد جواد انصاری همدانی و خارجه فقه و اصول را نزد آیات عظام: آقای بروجردی، امام خمینی و آقای بهجت و دروس فیزیک و شیمی و زبان انگلیسی را نزد آقای حاج شیخ محمد محققى فراگرفت، اما او در این میان دلدادہ دو استادش: علامه طباطبایی و آیت الله بهجت بود و سالیان فراوان از دروس آنان استفاده کرد و خود را وامدار آنان می دانست. وی علاوه بر تحصیل به تدریس و تألیف فلسفه روی آورد و بارها اسفار، شفا، شرح منظومه، نہایۃ الحکمة و فلسفتنا و اقتصادنا را تدریس نمود و چراغ فلسفه اسلامی را در حوزه علمیه قم فروزان نگاه داشت و شاگردان فراوان پرورش داد (مانند آقایان: شیخ حسین ایرانی، سید محمد غروی، محسن غرویان، مصطفی ملکیان، غلامرضا فیاضی، محمود رجبی، محمود محمدی عراقی، مرتضی آقائهرانی، مجتبی مصباح، علی مصباح، اکبر میرسپاه، محمد علی شمالی، عباسعلی شاملی و سیداحمد رهنمایی). وی علاوه بر تدریس فلسفه، استاد مسلم تفسیر و اخلاق، مباحث فلسفه غرب، روانشناسی و جامعه شناسی بود و بیش از نیم قرن در مدرسه حقانی و مؤسسه «در راه حق» و بنیاد «باقرالعلوم» و مؤسسه امام خمینی به تدریس این مباحث و نقد مکاتب انحرافی مارکسیسم و کمونیسم و تفکرات دکتر شریعتی پرداخت و نقش مهمی در روشننگری جامعه و طلاب و دانشجویان داشت. وی پیش از پیروزی انقلاب در راستای حمایت از نهضت امام خمینی با همکاری دوستانش - به ویژه آقای هاشمی رفسنجانی - نشریات «بعثت» و «انتقام» را منتشر ساخت و در آن مقالات بسیار نگاشت و پس از پیروزی انقلاب هم بخش آموزش مؤسسه در راه حق و دفتر همکاری حوزه و دانشگاه و بنیاد باقرالعلوم و سپس مؤسسه امام خمینی را بنیاد نهاد و صدها نفر از طلاب حوزه علمیه قم را با علوم روز آموزش داد. وی با شجاعت تمام در برابر مکاتب انحرافی و اصول دیالکتیک و کمونیسم ایستاد و آنها و فلسفه غرب را نقادی کرد و مکتب سیاسی و فلسفی اسلام را توضیح داد.

شاید اگر فداکاری و پایمردی او نبود موج انحراف در فکر دینی و حاکمیت سیاسی با پوشش تقلبی نواندیشی دینی و با القاء سکولاریسم در لباس عرفان و تزریق لیبرال دموکراسی به ثمر می نشست. وی اسوه اخلاق و زهد و تواضع و فروتنی بود و سالها عضو جامعه مدرسین و مجلس خبرگان رهبری و

نظریه پرداز ولایت فقیه به شمار می‌رفت.

- برخی از آثارش عبارتند از:
- ۱- اخلاق در قرآن (۳ ج)
 - ۲- انسان‌شناسی در قرآن
 - ۳- جامعه و تاریخ در قرآن
 - ۴- جنگ و جهاد در قرآن (۲ ج)
 - ۵- جهان‌شناسی در قرآن
 - ۶- خداشناسی در قرآن
 - ۷- حقوق و سیاسی در قرآن
 - ۸- راه‌شناسی در قرآن
 - ۹- راه‌شناسی در قرآن
 - ۱۰- قرآن‌شناسی (۲ ج)
 - ۱۱- معارف قرآن (۲ ج)
 - ۱۲- جامعیت قرآن
 - ۱۳- پرتوی از امامت و ولایت در قرآن کریم
 - ۱۴- قرآن در آینه نهج‌البلاغه
 - ۱۵- سیمای پیامبر در آینه نهج‌البلاغه
 - ۱۶- بهترین‌ها و بدترین‌ها از دیدگاه نهج‌البلاغه
 - ۱۷- پیام مولا از بستر شهادت
 - ۱۸- رساترین دادخواهی و روشنگری (شرح خطبه فدکیه ۲ ج)
 - ۱۹- جامی از زلال کوثر (شخصیت حضرت زهرا علیها السلام)
 - ۲۰- آذرخشی از آسمان کربلا
 - ۲۱- شرح الهیات شفا (۵ ج)
 - ۲۲- شرح برهان شفا (۴ ج)
 - ۲۳- شرح جلد اول اسفار (۲ ج)
 - ۲۴- شرح جلد سوم اسفار
 - ۲۵- شرح جلد هشتم اسفار (۲ ج)
 - ۲۶- شرح نهایة الحکمة (۲ ج)
 - ۲۷- تعلیقه علی نهایة الحکمة
 - ۲۸- به سوی خودسازی
 - ۲۹- خودشناسی برای خودسازی
 - ۳۰- آموزش عقاید
 - ۳۱- آموزش فلسفه
 - ۳۲- فلسفه اخلاق
 - ۳۳- اخلاق اسلامی
 - ۳۴- نقد و بررسی مکاتب اخلاقی
 - ۳۵- مباحثی پیرامون مسائل اعتقادی و اخلاقی
 - ۳۶- کلمه حول فلسفه الاخلاق
 - ۳۷- دروس فلسفه اخلاق
 - ۳۸- دروس فلسفه
 - ۳۹- چکیده چند بحث فلسفی
 - ۴۰- پرسش‌ها و پاسخ‌ها (۵ ج)
 - ۴۱- پند جاوید (۲ ج)
 - ۴۲- پندهای الهی
 - ۴۳- پندهای امام صادق علیه السلام
 - ۴۴- انقلاب اسلامی جهشی در فرآیند تحولات بین‌الملل
 - ۴۵- انقلاب اسلامی جهشی در تحولات سیاسی
 - ۴۶- انقلاب اسلامی و ریشه‌های آن
 - ۴۷- توحید در نظام عقیدتی اسلام
 - ۴۸- نظریه حقوقی اسلام (۲ ج)

- ۴۹- نظریه سیاسی اسلام (۲ ج)
 ۵۱- نقدی فشرده بر اصول مارکسیسم
 ۵۳- ایدئولوژی تطبیقی
 ۵۵- معرفت‌شناسی انتقادی
 ۵۷- مباحثی پیرامون عرفان
 ۵۹- تعدد قرائت‌ها
 ۶۱- رستگاران
 ۶۳- رابطه علم و دین
 ۶۵- قلمرو دین
 ۶۷- طوفان فتنه و کشتی بصیرت
 ۶۹- لقاء الهی
 ۷۱- صهبای حضور
 ۷۳- زینهار از تکبر
- ۵۰- نگاهی گذرا به حقوق بشر از دیدگاه اسلام
 ۵۲- پاسداری از سنگرهای ایدئولوژیک (۶ ج)
 ۵۴- هم‌اندیشی معرفت‌شناسی
 ۵۶- مباحثی پیرامون حوزه
 ۵۸- تهاجم فرهنگی
 ۶۰- ره توشه (۲ ج)
 ۶۲- راهیان کوی دوست
 ۶۴- دین و آزادی
 ۶۶- زن نیمی از پیکر اجتماع
 ۶۸- نگاهی گذرا به نظریه ولایت فقیه
 ۷۰- نجوای عاشقانه
 ۷۲- عبرت‌های خرداد
 ۷۴- در پرتو ولایت

آن مرحوم، در ۸۵ سالگی، در روز جمعه ۱۲ دی ۱۳۹۹ (۱۷ جمادی‌الاولی ۱۴۴۲ ق) بدرود حیات گفت و پیکرش پس از تشییع باشکوه و نماز آیت‌الله العظمی نوری همدانی بر آن، در حرم حضرت معصومه ۳ به خاک سپرده شد.

آیت‌الله العظمی صافی در پیام تسلیت خویش فرمودند:

«رحلت عالم ربانی آیت‌الله آقای حاج شیخ محمدتقی مصباح یزدی ره، موجب تأثر گردید. شخصیتی که با تلاش و جدّیت خود به مراتب بالای فضل و علم در حوزه علمیه رسید و به مقام استادی برجسته حوزه نائل گردید.

تأسیس مراکز علمی و مذهبی و مشارکت در تشکیل آنها، مانند مرکز فرهنگی مذهبی وزین «در راه حق»، سخنرانی‌های ایشان از نیم قرن پیش در حوزه علمیه قم و تفکر ولایی و مبارزه با بدعت‌ها در آن زمان و بعد از آن، همه نشان از شدت ارادت به نشر معارف نورانی اهل‌البيت: و روحیه حماسی و جهادی وی دارد.

این مصیبت را به شاگردان و دوستداران ایشان و به فرزندان فاضل و داماد ارجمندشان تسلیت گفته، رحمت و رضوان الهی برای آن مرحوم و صبر و اجر برای بازماندگان از خداوند متعال مسألت دارم».

مقام معظم رهبری هم در سوگ وی چنین نگاشت:

بسم الله الرحمن الرحيم

«با تأسف و تأثر فراوان خبر درگذشت عالم ربانی، فقیه و حکیم مجاهد، آیت الله آقای حاج شیخ محمدتقی مصباح یزدی را دریافت کردم. این، خسارتی برای حوزه علمیه و حوزه معارف اسلامی است. ایشان متفکری برجسته، مدیری شایسته، دارای زبان گویایی در اظهار حق و پای با استقامتی در صراط مستقیم بودند. خدمات ایشان در تولید اندیشه دینی و نگارش کتب راهگشا و در تربیت شاگردان ممتاز اثرگذار و در حضور انقلابی در همه میدان‌هایی که احساس نیاز به حضور ایشان می‌شد، حقاً و انصافاً کم‌نظیر است. پارسایی و پرهیزگاری خصلت همیشگی ایشان از دوران جوانی تا آخر عمر بود و توفیق سلوک در طریق معرفت توحیدی، پاداش بزرگ الهی به این مجاهد بلندمدت است.

اینجانب که خود سوگوار این برادر قدیمی و عزیز می‌باشم، به خاندان گرمی و فرزندان صالح و دیگر بازماندگان ایشان و نیز به شاگردان و ارادتمندان این معلم بزرگ و به حوزه علمیه تسلیت عرض می‌کنم و علو درجات ایشان و مغفرت و رحمت الهی را برای ایشان مسألت می‌نمایم».

سیدعلی خامنه‌ای

۱۳ دی ماه ۱۳۹۹

آیت الله علوی سبزواری

مرحوم آیت الله آقای حاج سید محمد حسن علوی سبزواری، عالم نامی سبزوار بود.

فقید سعید در روز سه شنبه ۲۸ رمضان المبارک ۱۳۴۹ ق (۲۷ بهمن ۱۳۰۹ ش) در سبزوار در بیت علم و فضیلت زاده شد. پدرش مرحوم ثقة الاسلام سید محمد مهدی علوی عَرِضی (۱۳۲۶-۱۳۵۰) و جدش آیت الله حاج سید ابراهیم علوی (۱۲۸۲-۱۳۶۶ ق) - از شاگردان آیات عظام: آخوند خراسانی، سید محمد کاظم یزدی و شیخ محمد تقی آل اسدالله - و مادرش صبیبه محترمه آیت الله حاج سید حسین سبزواری معروف به «میرزا حسین کوچک» (م ۱۳۶۸ ق) - از شاگردان آخوند خراسانی و شیخ الشریعه اصفهانی - فرزند آیت الله سید محمد تقی سبزواری (م ۱۳۱۲ ق) - از شاگردان شیخ انصاری - بوده است.

آن مرحوم در نوجوانی به تحصیل علوم دینی روی آورد و در مشهد مقدس ادبیات را نزد آقایان: سید جلال مدرس و شیخ ابوالقاسم خزعلی و بخشی از سطوح عالی را در سبزوار نزد حضرات آیات:

سیداسدالله فاضلی، فاضل هاشمی، شیخ محمدتقی عندلیبی، سید عبدالله برهان و میرزا حسن سیادت‌ی فراگرفت و در سال ۱۳۷۷ ق (۱۳۳۷ ش) به قم آمد و سطوح عالی‌ه را نزد حضرات آیات: مشکینی، مجاهدی، سلطانی طباطبایی و دروس حکمت و فلسفه را هم نزد آیات: جعفر سبحانی (شرح منظومه)، مفتاح و علامه طباطبایی (اسفار) آموخت و پس از آن به دروس آیات عظام: امام خمینی، گلپایگانی، شریعتمداری، محقق داماد، میرزاهاشم آملی و حاج آقا مرتضی حائری حاضر شد و مبنای علمی‌اش را استوار ساخت و در سال ۱۳۸۸ ق به زادگاهش بازگشت و به خدمات علمی، دینی و اجتماعی پرداخت. تدریس سطوح عالی‌ه، اقامه جماعت، تفسیر قرآن و نهج البلاغه، پاسخگویی به مسائل دینی، رسیدگی به مستمندان و امور دینی مردم، بخشی از کارهای روزانه او بود. وی از گروهی بسیار (مانند آیات عظام: شیخ آقابزرگ تهرانی، میلانی، شاهرودی، حکیم، خوبی، عبدالهادی شیرازی) اجازه روایی داشت و به گروهی نیز (مانند آقایان: شیخ هادی نجفی اصفهانی و شیخ حسین حلبیان) اجازه حدیث بخشوده بود. تواضع، سخاوت، مهمانداری، ادب، متانت، آرامش و مردم‌داری از خصوصیات وی بود. کتابخانه‌ای نفیس داشت که آن را با خانه‌اش وقف آستان قدس رضوی نموده است. از آثارش تقریرات دروس فقه و اصول اساتیدش می‌باشد.

آن مرحوم، در ۹۰ سالگی، در روز چهارشنبه اول بهمن ۱۳۹۹ ش (۶ جمادی الثانی ۱۴۴۲ ق) بدرود حیات گفت و پیکرش صبح روز پنجشنبه با تشییع باشکوه - در شرایط کرونا- و نماز امام جمعه سبزوار حجت‌الاسلام مقیسه در قبرستان شهر به خاک سپرده شد.

آیت‌الله العظمی سیستانی در پیام تسلیت خویش فرمود:

بسم الله الرحمن الرحيم

انا لله وانا اليه راجعون

خبر ارتحال عالم متقی جناب حجت‌الاسلام والمسلمین آقای سیدمحمدحسن علوی سبزواری (طاب ثراه) موجب تألم و تأسف گردید.

آن بزرگوار عمر شریفشان را در راه ترویج معارف اهل بیت عصمت و طهارت (علیهم السلام) و خدمت به مؤمنین سپری نمودند و با رفتار و منش عملی خویش از خدمتگزاران نمونه دین و مذهب بودند.

اینجانب ضایعه فقدان آن عالم و الامقام را به بستگان و علاقمندان محترمشان و به حوزه علمیه سبزوار و عموم مردم شریف این شهر تسلیت عرض نموده و از خداوند متعال برای آن فقید سعید علو درجات و برای بازماندگان صبر جمیل و اجر جزیل مسألت دارم.

ولا حول ولا قوة الا بالله العلی العظیم

علی‌الحسینی‌السیستانی

هفتم جمادی الثانی ۱۴۴۲ هجری قمری

آیت الله العظمی صافی نیز در پیام تسلیت خویش نگاشت:
باسمه تعالی

إنا لله وإنا إليه راجعون

رحلت عالم ربانی آیت الله آقای حاج سید محمد حسن علوی سبزواری رضوان الله تعالی علیه موجب تأثر و تأشف گردید.

عالم بزرگواری که سالیان متمادی در ترویج و نشر معارف نورانی اسلام و اهل بیت علیهم السلام و اعلاى كلمه الله، سعی و تلاش فراوان نمود و با اخلاق حسنه و فضایل پسندیده و رفتار نیک خود، تبلیغ دین و تهذیب نفوس و تربیت شاگردان و خدمات عام المنفعه را بر عهده گرفت و ذخیره جاودانی برای خویش فراهم نمود.

این مصیبت را به مردم شریف و ولایی سبزواری و حوزه علمیه و علاقمندان و بیت شریف آن مرحوم تسلیت گفته، حشر و نشر آن عالم بزرگوار را با اجداد طاهرینش صلوات الله علیهم اجمعین از خداوند متعال مسألت دارم.

۶ جمادی الثانیه ۱۴۴۲ هـ. ق

لطف الله صافی

حجت الاسلام بکاء

مرحوم حجت الاسلام و المسلمین سید عدنان بکاء یکی از فضلا و خطبای نامی نجف بود.

آن مرحوم، در روز سه شنبه ۱۷ رمضان ۱۳۵۸ ق (۸ آبان ۱۳۱۸ ش) در نجف اشرف در بیت علم و فضیلت زاده شد. پدرش حجت الاسلام و المسلمین سید علی بکاء از فضلاء نجف بود. وی در نوجوانی به تحصیل ادبیات و سطوح نزد حضرات آقایان: سید علی بکاء، سید محمد صوفی و شیخ محمد جواد عادل روی آورد و در سال ۱۹۵۸ م وارد کلیه الفقه شد و سطوح عالی را نزد حضرات آیات: شیخ محمد تقی جواهری، شیخ محمدرضا مظفر و سید محمد تقی حکیم آموخت و تحت تأثیر منهج و سیره آنان قرار گرفت و از شاگردان خاص آن دو درآمد. در سال ۱۹۶۲ م از کلیه الفقه فارغ التحصیل شد و به دعوت علامه سید مرتضی عسکری به بغداد رفت و عمید دانشکده اصول دین گردید و سپس با درجه فوق لیسانس از دانشکده ادبیات دانشگاه بغداد در سال ۱۹۷۴ م فارغ التحصیل شد و پس از آن به مدت ۱۲ سال عمید کلیه الفقه و جانشین استاد سید محمد تقی حکیم گردید و زیر نظری مجلات فقهی و ادبی منتشر و مؤتمرات علمی متعدد برگزار و باعث شهرت و تفوق علمی آن در جهان عرب شد. در آن زمان او به تدریس اصول فقه و تاریخ اسلام و فقه السیره و حدیث الاحکام و تألیف و

خطابه در عراق و کشورهای عربی روی آورد و به عنوان یکی از خطبای مشهور عراق مطرح شد.

آثارش عبارتند از:

- ۱- الخبر الواحد حقیقته و حجیته.
- ۲- الحکم والحق بین الفقها و الاصولیین.
- ۳- التشریح فی الفقه الاسلامی.
- ۴- حکم الناسیة فی الفقه الامامی.
- ۵- الاستنساخ البشری من الناحیتین الفلسفیه و الفقهیه.
- ۶- محاضرات فی التاریخ الاسلامی.
- ۷- عقدة التاریخ الاسلامی عواملها، سبیل الخروج منها.
- ۸- الحق یدمغ الباطل
- ۹- الامام المهدي المنتظر و ادعاء المهديوه
- ۱۰- الاسرة المسلمة.
- ۱۱- الاثر الكوني المخالف للقوانين الطبيعية والشرعية.
- ۱۲- الشيخ محمدرضا المظفر عالما و رساليا.
- ۱۳- الشيخ محمدامین زین الدین تأثیرات فی حیاتہ و آفاق فکره و عمله.
- ۱۴- مع ابن عربي (فی عدة مجلدات)
- ۱۵- شبهات حول نهج البلاغه
- ۱۶- الامام علي الشاهد التالي للرسالة
- ۱۷- الدعاء دلالة و آثارا و مفاهیم معرفیه.

آن مرحوم در ۸۱ سالگی در شب جمعه آخر جمادی الثانی ۱۴۴۲ ق (۲۴ بهمن ۱۳۹۹ ش) بدرود حیات گفت و پیکرش روز جمعه در صحن مرقد کمیل به خاک خفت.

آیت الله ضیاءآبادی

مرحوم آیت الله آقای حاج سید محمد ضیاءآبادی، یکی از علمای نامی تهران به شمار بود.

فقید سعید در سال ۱۳۴۷ ق (۱۳۰۷ ش)، در روستای ضیاءآباد -در ۴۵ کیلومتری قزوین - در خانه ثقة الاسلام آقای حاج سید محمود ضیاءآبادی - که خطیب و امام جماعت روستا بود - زاده شد و در نوجوانی به تحصیل علوم دینی (در مدرسه التفاتیه قزوین) روی آورد. ادبیات و علوم بلاغت را

نزد آیت الله شیخ یحیی مفیدی و معالم و قوانین را نزد آیت الله میرزا رحیم سامت و شرح لمعه و شرح منظومه و سطوح عالیه را نزد آیت الله سید ابوالحسن رفیعی قزوینی آموخت و در ۱۳۲۸ ش رهسپار قم شد و کفایه را از حضرات آیات: شیخ عبد الجواد سدهی و سید محمد باقر سلطانی و تفسیر و اسفار را هم از علامه طباطبایی فراگرفت و پس از آن به دروس آیات عظام: آقای بروجردی و امام خمینی حاضر شد و بهره های فراوان برد و این درس ها را با حضرات آیات: محمدی گیلانی و شیخ حسن لاهوتی مباحثه نمود. در سال ۱۳۴۰ به تهران مهاجرت کرد و به تدریس سطوح عالیه (در مدرسه آقای مجتهدی) و اقامه جماعت (در مسجد علی بن موسی الرضا در خیابان ایران و سپس مسجد علی بن الحسین خیابان دربند) و بیان تفسیر قرآن و شرح ادعیه و احادیث و تشکیل جلسات هفتگی اخلاقی و تربیت فکری جوانان و تألیف و تصنیف پرداخت. او در طول نیم قرن حیات علمی خویش توانست نسلی مؤمن و متدین پدید آورد و آنان را از سرچشمه زلال قرآن و احادیث سیراب سازد و تأثیر نفس قدسی وی در مسجدها و هیأتی هایش نمایان بود.

آثارش عبارتند از:

۱- صغیر هدایت (تفسیر سوره های مختلف قرآن)	۲- حبل متین (شرح زیارت جامعه)
۳- تفسیر سوره توبه (۲ ج)	۴- قرآن و قیامت (تفسیر سوره قیامت)
۵- حج برنامه تکامل	۶- شب مردان خدا (درباره نماز شب)
۷- موعظه یا راه پیشگیری از نفوذ شیطان در دل انسان	۸- شرح و تفسیر دعای توبه صحیفه سجاده
۹- در جستجوی دین	۱۰- توسل
۱۱- امامت	۱۲- قساوت، بیماری مهلک بشر
۱۳- تفسیر سوره یوسف	۱۴- تفسیر سوره انفال
۱۵- شیعه علوی، مذهب جعفری	۱۶- حضرت فاطمه الگوی برای همه
۱۷- خمس	۱۸- بنای بندگی صفای زندگی
۱۹- شبه عرفان شریک شیطان	۲۰- رمضان فصل شکوفایی انسان
۲۱- در جستجوی علم دینی	۲۲- بعثت، مشکات ایمان و عزت
۲۳- امام جواد ۷ دانه هدایت	۲۴- جامعه قرآنی
۲۵- کیمیای صبر و ثبات	۲۶- مهدی و حکومت جهان
۲۷- غدیر، سند ولایت علی علیه السلام	۲۸- خاتم انبیاء
۲۹- زهرای بتول راز پنهان رسول	۳۰- از حسین گفتن تا حسینی شدن
۳۱- مباحثی پیرامون امامت	۳۲- نماز رمز پیامبر

آن مرحوم، بر اثر بیماری، در ۹۲ سالگی در روز دوشنبه ۲۰ بهمن ۱۳۹۹ ش (۲۵ جمادی الثانی ۱۴۴۲

ق) چشم از جهان فرو بست و پیکرش صبح روز چهارشنبه ۲۲ بهمن، پس از تشییع شایسته و نماز حجت الاسلام و المسلمین سید محسن سبط، در حرم مطهر حضرت عبدالعظیم حسنی ۷ به خاک سپرده شد.

آیت الله العظمی صافی در پیام تسلیت خویش فرمودند:

باسمه تعالی

انا لله وانا اليه راجعون

رحلت عالم جلیل القدر، روحانی وارسته، آیت الله آقای حاج سید محمد ضیا آبادی (ره) موجب تأثر و تأسف گردید. شخصیت بزرگواری که عمر مبارک خود را در اعتلای کلمه الله و ترویج و تبیین و نشر معارف نورانی قرآن و اهل بیت: سپری نمود. ایشان با حسن سلوک با مردم و حضور مستقر و طولانی خویش در محراب امامت جماعت و در جایگاه والای و عظم و ارشاد در مقام مفسر قرآن و معلم اخلاق و مبین مباحث رفیع امامت و ولایت با تشکیل مجالس مذهبی و محافل دینی، آحاد مردم و به خصوص جوانان را بهره مند می نمود. ده ها کتاب ارزنده تفسیری، اعتقادی و اخلاقی از آثار جاودانه آن فقید سعید است. اینجانب با تسلیت این ضایعه مؤلمه به حوزه های علمیه و تربیت شدگان و ارادتمندان آن مرحوم و بیت مکرم، علو درجات و حشر و نشر ایشان را با اجداد طاهرینش علیهم السلام از خداوند متعال مسألت دارم.

۲۵ جمادی الثانیه ۱۴۴۲

لطف الله صافی

و آیت الله العظمی سیستانی هم فرمود:

بسم الله الرحمن الرحيم

انا لله وانا اليه راجعون

خبر ارتحال عالم جلیل القدر جناب حجت الاسلام و المسلمین آقای سید محمد ضیا آبادی (طاب ثراه) موجب تألم و تأسف گردید.

آن بزرگوار عمر شریفشان را در راه ترویج معارف قرآن و اهل بیت عصمت و طهارت: و وعظ و ارشاد مردم صرف نمودند و با گفتار و رفتار خویش از خدمتگزاران نمونه دین و مذهب بودند. جزاه الله خیر جزاء المحسنین.

اینجانب ضایعه فقدان آن عالم و الامقام را به بستگان محترم و دیگر علاقمندان ایشان و به عموم مردم شریف تهران تسلیت عرض نموده و از خداوند متعال برای آن فقید سعید علو درجات و برای بازماندگان صبر جمیل و اجر جزیل مسألت دارم.
ولا حول ولا قوة الا بالله العلی العظیم.

علی الحسینی السیستانی

و مقام معظم رهبری هم فرمود:

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

درگذشت عالم جلیل جناب حجت الاسلام والمسلمین آقای حاج سید محمد ضیاء آبادی رضوان الله علیه را به خاندان مکرم و شاگردان و ارادتمندان ایشان تسلیت عرض می‌کنم. زبان ناصح و بیان مؤثر و فکر روشن و قلب متذکر و خاشع این عالم بزرگوار، منبع ارزشمندی از معارف دینی و اخلاقی را به گوش‌های شنوا و دل‌های مستعد هدیه می‌کرد و وسیله هدایت و فیض برای بسیاری از مستمعان درس‌ها و خطابه‌های ایشان می‌شد. از خداوند متعال رحمت و مغفرت و علو درجات را برای ایشان مسألت می‌کنم. سیدعلی خامنه‌ای

آیت الله نظری

مرحوم آیت الله آقای حاج شیخ عبدالله نظری خادم الشریعه، یکی از علمای نامی مازندران بود.

آن فقید در سال ۱۳۱۱ ش (۱۳۵۱ ق) در روستای «خرمندپچال» - از توابع قائمشهر - در بیت علم و فضیلت زاده شد. پدرش آیت الله حاج شیخ عبدالنبی نظری قادیکلای - از شاگردان آیات عظام: سید محمد کاظم یزدی و آخوند خراسانی - بود. وی در کودکی پدرش را از دست داد و تحت تربیت مادر علویه مجلله اش به تحصیل علوم دینی در مدرسه رضا قلی خان (ساری) نزد آیات: شیخ مصطفی صدوقی و سید رضا سعادت و برادر بزرگترش حاج شیخ محمد تقی نظری روی آورد و پس از آن به مشهد مقدس رفت و ادبیات را نزد حاج شیخ محمد تقی ادیب نیشابوری و شرح لمعه و قوانین را نزد آیت الله حاج میرزا احمد مدرس یزدی و رسائل را نزد آیت الله شیخ هاشم قزوینی و شیخ عبدالنبی کجوری آموخت و سپس به قم آمد و سطوح عالی را نزد حضرات آیات: منتظری، مشکینی، شیخ علی صافی، شیخ لطف الله صافی و سلطانی طباطبایی و اسفار و شرح منظومه و تفسیر را نزد علامه طباطبایی فرا گرفت و پس از آن به دروس خارج آیات عظام: آقای بروجردی، امام خمینی، گلپایگانی، اراکی، شیخ عباسعلی شاهرودی، میرزا هاشم آملی و شیخ راضی تبریزی حاضر شد و بهره‌های فراوان برگرفت. در سال ۱۳۴۷ به ساری باز آمد و به خدمات دینی و اجتماعی خویش مانند: اقامه جماعت (در مسجد جامع)، تدریس سطوح عالی، خطابه و منبر در شهرهای استان مازندران، رهبری اعتراضات مردم و روحانیت بر علیه رژیم شاه و رسیدگی به امور دینی مردم استان پرداخت و در بهمن ۱۳۵۷ برای اعلام حمایت مردم استان مازندران از انقلاب اسلامی و امام خمینی به پاریس رفت و همراه امام به ایران بازگشت. او در حمایت از ولایت امیرالمؤمنین ۷ سری پرشور داشت و در

برپایی مجالس محرم و فاطمیه و دهه غدیر از هیچ گونه اقدامی فروگذار نمی‌کرد و دهه غدیر را در استان پایه‌گذاری نمود.

آن مرحوم، در ۸۸ سالگی، در روز یکشنبه ۱۲ بهمن ۱۳۹۹ ش (۱۷ جمادی الثانی ۱۴۴۲ ق) بدرود حیات گفت و پیکرش صبح روز دوشنبه ۱۳ بهمن پس از تشییع باشکوه و نماز آیت‌الله سید محمد جواد علوی بروجردی، در حیاط خانه‌اش به خاک سپرده شد.

آیت‌الله العظمی صافی در پیام تسلیت خویش فرمودند:

باسمه تعالی

انا لله وانا اليه راجعون

رحلت عالم ربانی آیت‌الله آقای حاج شیخ عبدالله نظری خادم الشریعه رضوان الله علیه موجب تأثر و تأسف گردید.

شخصیت بزرگواری که سالیان متمادی، در ترویج و نشر معارف نورانی اهل بیت علیهم السلام و تعظیم شعائر ولایی اهتمام داشت و با تربیت شاگردان مهذب و ارشاد و هدایت مردم و اخلاق حسنه و فضایل انسانی و انجام فریضه امر به معروف و نهی از منکر، خدمات شایانی نمود.

اینجانب فقدان این عالم جلیل‌القدر را به مردم شریف مازندران و حوزه علمیه و ارادتمندان و بیت مکرم به‌ویژه آقا زادگان محترم و دامادهای ارجمند آن فقید سعید تسلیت گفته و رحمت و رضوان الهی را برای ایشان از خداوند متعال مسئلت دارم.

۱۷ جمادی الثانیه ۱۴۴۲

لطف‌الله صافی

و مقام معظم رهبری هم فرمودند:

بسم الله الرحمن الرحيم

درگذشت عالم بزرگوار مرحوم آیت‌الله آقای حاج شیخ عبدالله نظری رحمه الله علیه را به خاندان مکرم و ارادتمندان ایشان و به عموم مردم عزیز مازندران تسلیت عرض می‌کنم. ایشان از شاگردان قدیمی امام راحل بودند و سابقه‌ی مبارزاتی شان به سال‌های اختناق دوران طاغوت برمی‌گردد که محور و شمع جمع جوانان حق‌طلب و تشنه حقایق اسلامی در مسجد جامع ساری به‌شمار می‌رفتند و پس از انقلاب همواره پشتیبان و مروج مفاهیم انقلابی و حرکت‌های انقلابی بودند. از خداوند متعال رحمت و مغفرت و علو درجات برای ایشان مسألت می‌کنم.

سیدعلی خامنه‌ای

۱۳ بهمن ۱۳۹۹